

Sivistysvaliokunnan mietintö 1/1997 vp

Hallituksen esitys laiksi tekijänoikeuslain 47 §:n muuttamisesta

Eduskunta on 22 päivänä lokakuuta 1996 lähettänyt sivistysvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi otsikossa mainitun hallituksen esityksen 185/1996 vp.

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina neuvoteleva virkamies Jukka Liedes ja tekijänoikeustoimikunnan sihteeri Pekka Tarkela opetusministeriöstä, toiminnanjohtaja Arto Alaspää Suomen Ääni- ja kuvatalennetuottajat AKT ry:stä, puheenjohtaja Raimo Vikström Suomen Muusikkojen Liitto ry:stä, lakimies Kirsi-Marja Okkonen Oy Yleisradio Ab:stä, apulaisjohtaja Lauri Rechartt Esittävien taiteilijoiden ja äänitteiden tuottajien tekijänoikeusyhdistys Gramexista, johtaja Rauno Vanhanen Suomen Yrittäjät ry:stä, lainopillinen asiantuntija Helena Pollari Hotelli- ja ravintolaneuvosto ry:stä, puheenjohtaja Seppo Henrikson, toimitusjohtaja Jouko Kousa ja asianajaja Markku Laine Automaattivuokraajat ry:stä, lakimies Pasi Pönkä Suomen Kuntaliitosta, varatoimitusjohtaja Stig Henriksson Kaupan keskusliitosta sekä oikeustieteen tohtori Rainer Oesch.

Hallituksen esitys

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi tekijänoikeuslain sanamuotoa siten, että laissa nimenomaisesti vahvistetaan esittävien taiteilijoiden ja äänitteiden tuottajien oikeus korvaukseen äänitteiden käyttämisestä julkiseen esittämiseen myös sellaisissa tapauksissa, joissa käyttäminen on välillistä. Oikeus korvaukseen ulottuu sekä äänitteiden käyttämiseen välittömään julkiseen esittämiseen, esimerkiksi käyttämiseen diskotekeissa ja äänilevyautomaateissa, ja välilliseen esittämiseen, kuten tilanteisiin, joissa julkinen esitys tapahtuu esimerkiksi radio- tai televisiovastaanottimen välityksellä kahviloissa, ravintoloissa tai hotelleissa tai muissa vastaavissa tiloissa.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen kun se on hyväksytty ja vahvistettu.

Valiokunnan kannanotot

Hallituksen esityksestä ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää esitystä tarpeellisena ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta puoltaa hallituksen esitykseen sisältyvän lakiehdotuksen hyväksymistä seuraavin huomautuksin.

Hallituksen esityksen perusteluissa todettuun yhtyen valiokunta toteaa, että nykyinen tekijänoikeuslain 47 §:n 1 momentin sanamuoto ei ole ristiriidassa asianomaisen vuokrausdirektiivin säännöksen kanssa. Valiokunta yhtyy kuitenkin hallituksen toteamaan siitä, että sekä esittävien taiteilijoiden ja äänitteiden tuottajien korvausoikeuden että äänitteiden käyttäjien korvausvelvollisuuden selventämiseksi lakiin on syytä tehdä lisäys, jolla mahdollisuus eri suuntiin meneviin tulkintoihin poistetaan. Ehdotetulla muutoksella vahvistettaisiin nimenomaisesti se, että oikeus korvaukseen koskee myös sellaisia tilanteita, joissa äänitteiden käyttö julkiseen esitykseen on välillistä.

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan korvausoikeuden käytännön toteuttamisen osalta voidaan esittää muun muassa korvausten tason määräytymiseen, perintään ja muihin seikoihin kohdistuvia huomautuksia. Yksittäisissä tilanteissa voi ilmetä hankaliakin ongelmia. Nämä liittyvät myös eri osapuolten, oikeudenhaltijoiden ja käyttäjien oikeusturvaan ja valiokunnan mielestä ne tulisi ratkaista tavalla, joka tyydyttäisi osapuolten kohtuullisiksi katsottavat oikeusedut.

Lain muutoksella ei ole tarkoitus puuttua korvausten määrään vaikuttaviin perusteisiin. Korvausten määrästä sovitaan esittäviä taiteilijoita ja äänitteiden tuottajia edustavan järjestön ja suojattujen äänitteiden käyttäjien välillä. Valiokunta korostaa sitä, että korvausten suuruuden tulee olla oikeassa suhteessa äänitteiden käyttämisestä käyttäjille koituvaan hyötyyn.

Korvauksista vastaa yleensä se, joka julkisuudessa käyttää suojattuja tuotteita. Valiokunta kiinnittää kuitenkin vakavaa huomiota siihen,

että käytännössä joissakin tilanteissa on aiheutunut epäselvyyttä siitä, kuka on korvausvelvollinen äänitteiden käytöstä.

Valiokunta korostaa sitä, että käytön todellisen laadun ja laajuuden tulisi aina olla korvausten määrätymisen perusteena. On kiinnitettävä huomiota siihen, miten merkityksellinen käyttötilanne kokonaisuus huomioon ottaen kulloinkin on kyseessä. Korvausvelvollisuus käsittää kertakaikkisen korvauksen esittäville taiteilijoille ja äänitteiden tuottajille. On huolehdittava siitä, ettei samasta käyttötapahtumasta tule samoille oikeudenhaltijoille useampaan kertaan korvausta.

Valiokunta pitää välttämättömänä, että hallitus seuraa lain muutoksen vaikutuksia käytännössä. Mikäli korvausten perusteiden laskemisessa ja korvausten perinnässä sekä muihin näi-

hin tekijöihin liittyvissä asioissa ilmenee kohutuuttomuuksia, valiokunta katsoo, että hallituksen tulisi ryhtyä toimenpiteisiin säännösmuutosten tekemiseksi lainsäädännön tasolla.

Hallituksen esityksen mukaan esityksen taloudelliset vaikutukset on arvioitu alle miljoonaksi markaksi vuodessa. Valiokunnan kuulemien asiantuntijoiden arviot korvausten kokonaisuudesta ovat kuitenkin vaihdelleet suuresti. Epäselväksi on myös jäänyt kunnille tulevat kustannusten lisäykset.

Edellä esitetyn perusteella sivistysvaliokunta kunnioittavasti ehdottaa,

että hallituksen esitykseen sisältyvä lakiehdotus hyväksyttäisiin muuttamattomana.

Helsingissä 13 päivänä maaliskuuta 1997

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa puheenjohtaja Kirsti Ala-Harja /kok, varapuheenjohtaja Jukka Gustafsson /sd, jäsenet Jouko Jääskeläinen /skl, Tapio Karjalainen /sd, Ossi Korteniemi /kesk, Jaakko

Laakso /vas, Reino Laine /vas, Kalevi Olin /sd, Säte Tahvanainen /sd, Irja Tulonen /kok, Anu Vehviläinen /kesk sekä varajäsenet Henrik Lax /r ja Helena Vartiainen /sd (osittain).